

De handelwijze bij klachten varieert. Opvallend is echter dat een groot deel van de respondenten zegt niets te hebben gedaan. Vaak genoemd is ook het gebruik van vrij verkrijgbare geneesmiddelen, vooral bij hoofdpijn en verkoudheid; 82 procent geeft er de voorkeur aan symptomen te bestrijden zonder geneesmiddelen.

Van alle respondenten zegt 74 procent vrij verkrijgbare geneesmiddelen in huis te hebben. Vrijwel iedereen (91 procent) zegt eerst de instructies (bijsluiters) goed te lezen, wanneer een vrij verkrijgbaar geneesmiddel voor de eerste keer wordt gebruikt. Men blijkt het meest geïnteresseerd in informatie over de bijwerkingen en de wijze van gebruik.

Ruim tweederde laat zich weleens adviseren door drogist of apotheker, met name over bijwerkingen, wijze van gebruik, effectiviteit en keuze van het soort geneesmiddel. Ingeval van lichamelijke klachten waarover men onzeker is, antwoordt 87 procent dat men niet aan zelfmedicatie doet, maar de huisarts raadpleegt.

Bron De Nederlandse consument en zelfmedicatie. Utrecht: Nefarma, mei 1988.

EGPRW-prijs naar Wigersma

De prijs van de European General Practitioners Research Workshop (EGPRW) is toegekend aan Lode Wigersma, wetenschappelijk medewerker aan de Faculteit der Geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam, vakgroep Huisartsgeneeskunde. Wigersma ontvangt de prijs ter waarde van £ 1000 voor zijn onderzoeksvoorstel betreffende 'Effecten van HIV-antilichaams-testen in de huisartspraktijk in vijf Europese landen'. De EGPRW besloot vorig jaar tot de instelling van deze prijs ter stimulering van het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de huisartsgeneeskunde.

Het voorstel van Wigersma behelst een onderzoek met een looptijd van twee jaar naar de bijdrage die huisartsen door een goede informatieverstrekking kunnen leveren aan de preventie van de ziekte Aids. Het onderzoek zal zich richten op gedragsveranderingen van mensen die zich met een onderzoek om een HIV-test bij de huisarts melden. Aanleiding voor het onderzoek is de behoefte inzicht te krijgen in de effectiviteit van de bijdrage van huisartsen, die een belangrijke intermediaire functie is toegedacht in de nationale Aids-voorlichtingscampagne. Daarnaast voorziet het onderzoek in een inventarisatie van hulpvragen in de praktijk.

Jaarverslag CWO 1987

Activiteiten

Nadat in 1986 door het Praeventiefonds subsidie was toegezegd om het lage-rugpijnonderzoek te kunnen verrichten, startte de projectgroep de voorbereidingen voor het veldwerk in 27 praktijken door heel Nederland. Leden van de CWO coördineren op plaatselijk niveau twee tot acht praktijken. Vrijwel overal werd in de laatste helft van november met het veldwerk gestart. Daarvoor zijn regiocoördinatoren en deelnemende huisartsen, assistentes en fysiotherapeuten uitgebreid getraind. Chavannes en Faas werken in nauwe samenwerking met Gubbels en Van Eijk aan dit project.

Het onderzoek naar het natuurlijk beloop en de behandeling van bacteriële vaginose vond een onderkomen bij het EMGO. Boeke en Dekker zijn daar in part-time dienstverband aangesteld. Zij volgden een twee maanden durende cursus bij Prof. O.S. Miettinen in Montreal. Ook voor dit onderzoek startte het veldwerk eind 1987 in praktijken in Amsterdam en Twente.

Op de valreep kon ook het onderzoek naar laboratorium-aanvraagdgedrag onder dak worden gebracht. In dit onderzoek proberen Zaat en Van Lieshout of het mogelijk is door veranderingen aan te brengen in het aanvraagformulier voor laboratoriumonderzoek het aantal en de soort bepalingen te beïnvloeden. Vanaf voorjaar 1988 zal Zaat dit onderzoek uitvoeren in een tijdelijke aanstelling bij het HIVU.

Een belangrijke gebeurtenis was het verschijnen van de geheel herziene tweede druk van het boekje 'Wetenschappelijk onderzoek in de huisartsgeneeskunde' in de serie NHG-publikaties.

Beleid

Anticiperend op het standaardenbeleid werd een notitie geschreven en werden gesprekken met het DB gevoerd. De twee pijlers van de CWO – enerzijds eigen scholing en onderzoek, en anderzijds scholing van/advisering aan anderen – blijven overeind. In de toekomst kan de CWO betrokken worden bij het toetsen van aangeboden concept-standaarden op hun wetenschappelijke achtergronden.

Scholing

Het jaarlijkse CWO-weekeinde behandelde de begrippen confounding en interveniërende variabelen. Aan de hand van gefingeerde uitkomsten van het vaginose-onderzoek werd enthousiast geoefend, ook door een groot aantal externe belangstellenden uit de huisartseninstituten.

In de eigen scholingstijd zijn de oefeningen voor het oefeningenboek verder bewerkt. Dit zijn praktische oefeningen die horen bij het boek 'Wetenschappelijk onderzoek in de huisartsgeneeskunde' van Van Eijk en Gub-

bels. Het manuscript is klaar en zal in de serie NHG-publikaties bij Meditekst verschijnen.

Publikaties en voordrachten

Boeke J. Naar een kritische huisartsonderzoeker. Voordracht Referatendag NHG/RUL, Maastricht, 2 oktober 1987.

Boeke J. Bacteriële vaginose. Recensie dissertatie van W. van der Meyden. SOA 1987; 8: 13-4.

Van Eijk JThM, Gubbels JW. Wetenschappelijk onderzoek in de huisartsgeneeskunde. 2e herz. dr. Lelystad: Meditekst, 1987.

De Haan J. De praktijkassistent, het verrichten van medische taken door de praktijkassistent. Praktijk Management 1987, september, 18-21.

Rutten G, Faas AA, Chavannes A. De behandeling van lage rugpijn: wat is zinnig. Huis Wet 1987; 30: 346-8.

Leden

Na vele jaren lidmaatschap bedankte in de zomer W. Meyboom als lid van de CWO. Zijn vertrek werd weliswaar begrepen maar zeker betreurd. Zijn inbreng is lange tijd heel groot geweest. In zijn plaats werd H. Kasbergen in de CWO opgenomen.

De samenstelling van de CWO is per 31-12-87 als volgt: A.P.J. Boeke, voorzitter; J. Zaat, secretaris; J. de Haan, penningmeester; L. van Berkestijn, A.W. Chavannes, mw. J.H. Dekker, A. Faas, mw. M. den Hollander, G. van Lieshout, W.G. van Loenen, H. Kasbergen, G. Rutten en J. Zaat, leden; J. van Eijk, methodoloog, en J. Gubbels, statisticus, adviseurs.

CWO in retraite

De Commissie Wetenschappelijk Onderzoek (CWO) van het NHG verbleef op 15 en 16 april in 'Die Hooghe Hoenderbergh' te Groesbeek voor het jaarlijkse studieweekende. In een schitterende ambiance werden tien CWO-leden en zeven huisartsen uit universitaire huisartseninstituten, onder het toezien van NHG-bestuurslid Thomas, aan het werk gezet door de vaste CWO-adviseurs J. van Eijk en J. Gubbels. Het thema voor dit weekende was: het gebruik van statistische toetsen bij twee variabelen (bivariate analyse), waarmee vooral samenhangen of verschillen tussen percentages getoetst kunnen worden. Om het rendement van het weekende zo groot mogelijk te maken, kregen de deelnemers tevoren uittreksels, overzichten, overdrukken en literatuurverwijzingen toegestuurd.

In zijn inleiding legde Van Eijk de nadruk op de volgende begrippen:

- statistisch toetsen: nagaan of de uitslag of uitkomst van een onderzoek in een steekproef, te generaliseren is naar grotere populaties;
- schatten: aangeven dat de werkelijke

waarde van een uitslag of uitkomst ligt tussen die en die grenzen;

- significant-zijn van een uitkomst betekent niet dat die uitkomst ook relevant is; de waarde van statistische toetsen moet vooraf niet overschat worden.

Iedere subgroep (in totaal waren er drie) kreeg opdrachten uit te voeren aan de hand van gefingeerde gegevens en cijfers uit een van drie lopende onderzoeken, het onderzoek naar hoestklachten van M. Beek en G. Rutten, het lage-rugpijnonderzoek van A. Chavannes en A. Faas, en het onderzoek over bacteriële vaginose van J. Dekker en J. Boeke.

Aan het einde van een weekeinde hard en vooral ook gezellig werken in een zonnige omgeving bleken de volgende conclusies de belangrijkste te zijn:

- onderzoek in een kleine groep geeft niet snel significante uitslagen; vergroting van de groep verhoogt de kans op significantie sterk;
- hoe hoger het meetniveau van de variabelen, des te eerder zijn uitkomsten significant;
- een weekeinde stoeien met de vele statistische toetsen geeft snel een goed inzicht in de relevantie en relativiteit van die toetsen en doet het abacadabra van statistische toetsen bij artikelen herkenbaar en begrijpelijk;
- het ook 's avonds en 's nachts op dezelfde lokatie verblijven geeft een niet anders te verkrijgen verdieping van kennis en vriendschap, die ver over het weekeinde heen zullen reiken.

G.J.C.M. van Lieshout

Automatisering

In de eerste helft van dit jaar zijn zeven HIS-pakketten aangemeld ter toetsing. Toetsing geschiedt aan de hand van het WCIA-referentiemodel 1985. De toetsprocedure bestaat uit drie onderdelen: het invullen van een checklist, een functionele toetsing door huisartsen en een technische toetsing door een automatiseringsdeskundige. Na elk onderdeel heeft de leverancier de keuze om door te gaan met de procedure of zich terug te trekken. Eén pakket is inmiddels teruggetrokken. Op dit moment zijn in toetsing:

- AMICE (BMS): basismodule, medische module;
- PRACTISYS (CB Automatisering): basismodule, apotheekmodule;
- SIGMA PC (Delft Automatisering): basismodule, apotheekmodule;
- PROMEDICO (ACS): basismodule, apotheekmodule.

De toetsing van ELIAS is afgerond: de basismodule en de medische module zijn goedgekeurd. Eerder zijn al tijdens de 'proeftoetsingen' de pakketten MICROHIS (VVAAA - basismodule, medische module, apotheek-

module; niet grootboek) en DECLAMED (De Cleyenburgh bv - basismodule, medische module) goedgekeurd.

Binnen de groep goedgekeurde pakketten bestaan ruime verschillen, met name in de apotheekmodule en de medische module. Geïnteresseerde huisartsen wordt daarom dringend geadviseerd de originele toetsrapporten op te vragen bij het NHG.

NHG-ampullenétui

Tot nu toe ontleende de huisarts de inhoud van zijn ampullenétui vaak aan het proefschrift van collega Smit, 'Spoedgevallen in de huisartsenpraktijk', en aan het rapport 'Richtlijnen voor de inhoud van de visitetas etc.' van de Commissie Praktijkvoering in samenwerking met de Stichting O&O. Hierin werden dan naar eigen inzicht en ervaring wijzigingen aangebracht. Voortdurend komen echter nieuwe geneesmiddelen beschik-

baar en worden weer andere als minder gewenst beschouwd. Een juiste keuze voor een verantwoord pakket ampullen in de visitetas is daarom niet gemakkelijk.

De Commissie Praktijkvoering van het NHG heeft nu een overzicht samengesteld, waarin wordt ingegaan op de indicaties, contra-indicaties, bijwerkingen en dosering. Ook de houdbaarheid van de ampullen in de visitetas wordt vermeld, een tot nu toe voor de meeste huisartsen vrijwel onbekend gegeven. Het overzicht is gebaseerd op literatuuronderzoek en is beoordeeld in enkele toetsingsgroepen over dit onderwerp. Het rapport vormt een logisch vervolg op het rapport over de inhoud van de visitetas. Naar wij hopen zal het de Nederlandse huisarts helpen bij een veilig en doeltreffend medicatiegebruik in de (acute) thuissituatie.

Het rapport is een NHG-publicatie en kan worden besteld bij het NHG-bureau.

J.A. van Melle

In memoriam Rijpperda Wierdsma

Op 3 juni j.l. is Dr. A. Rijpperda Wierdsma overleden na een rijk gevuld en zeer verdienstelijk leven. Het Nederlands Huisartsen Genootschap neemt in hem afscheid van een van de pioniers van het eerste uur.

Na zijn promotie op een onderzoek over encephalitis post vaccinationem vestigde Rijpperda Wierdsma zich in 1934 als huisarts te Nijmegen. Hij is meer dan veertig jaar als huisarts actief geweest. Daarnaast is hij onder meer werkzaam geweest als geneesheer-directeur van het sanatorium Berkenoord, als controle-rend arts, als arts verbonden aan een tuchtschool en als directeur-geneesheer van het Wilhelmina Ziekenhuis te Nijmegen, van 1952 tot 1960. Als lid van het hoofdbestuur van de KNMG heeft hij jarenlang zitting gehad in een aantal belangrijke commissies.

Vanaf de oprichting in 1956 is hij lid geweest van het Nederlands Huisartsen Genootschap. Van 1961 tot 1970 heeft hij achtereenvolgens de functies van penningmeester en vice-voorzitter vervuld. Van 1971 tot 1975 is hij voorzitter van de Algemene Advies Commissie geweest en als zodanig adviserend lid van het bestuur van het Genootschap. Bedenkt men dat hij naast dit alles ook nog in het maatschappelijk leven tientallen jaren actief was in culturele instellingen en een schoolbestuur, dan wordt het beeld van grote inzet en energie compleet.

Met recht is hem op verzoek van het Genootschap in 1975 door de toenmalige staatssecretaris Hendriks de onderscheiding van officier in de Orde van Oranje Nassau uitgereikt. Reeds eerder had hij de speld van het Genootschap ontvangen.

Voor degenen die Rijpperda Wierdsma hebben meegemaakt, zal hij in de herinnering blijven als een erudiet en wijs man. Voor haast elke ietwat officiële gelegenheid had hij een treffend citaat. Hij putte daarvoor uit zijn levendige kennis van de klassieke Griekse en Latijnse schrijvers of zijn geliefde dichters. In die zin was hij het beeld van de klassieke geleerde, zoals dat vandaag nog slechts sporadisch voorkomt.

Daarmee hangt waarschijnlijk ook samen zijn uiterlijke gereserveerdheid en zijn warsheid van koude drukte of openlijke emotionaliteit. Zijn diepe en oprechte liefde voor zijn vak, zijn trouw aan idealen en zijn gevoel voor stijl en schoonheid waren tekenen dat onder die gereserveerdheid een diep gevoelsleven verborgen zat.

Wij zullen aan hem blijven denken als een indrukwekkend mens, aan wie het Genootschap veel dank verschuldigd is. Moge dit voor zijn familie een troost zijn.

V. Tielens,
voorzitter NHG